

อยุธยาในฐานะเมืองศาสนา : หลักฐานคือพระอุบาลีมหาเถระไปสืบศาสนาที่ศรีลังกา

พลับพลึง คงชนะ*

“...ข้าพระองค์ผู้เป็นพระอนุชาผ่านพิภพลิงหน้ทวิป ขอโอรสเคียรเกล้าถวายบังคมมายัง พระเชษฐาธิราชพระเจ้ามหาธรรมราชาผู้ผ่านพิภพ ... ด้วยข้าพระองค์ได้ทราบพระเกียรติคุณของพระเชษฐาธิราช ว่าทรงพระราชศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตยาธิคุณแผ่เผื่อ เกื้อหนุนแก่สมณพราหมณาจารย์ถ้วนหน้า บำรุงพระพุทธศาสนาเป็นศาสนูปถัมภกโปรด ให้หมู่สงฆ์เล่าเรียนพระไตรปิฎกเป็นนิตยกาล และคัดลอกจดจารแบบแผนพระไตรปิฎก ไว้ ... อนึ่งข้าพระองค์ก็มีจิตยินดีเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา แต่ในลังกามีแบบแผนพระ ปริยัติธรรมขาดบกพร่องเคลื่อนคลาด ทั้งภิกษุสงฆ์ที่เฉลียวฉลาดอาจจะรอบรู้ใน พระไตรปิฎกก็ไม่มี โดยเหตุนี้พระองค์ขอพระบารมีพระเชษฐาธิราชเจ้า โปรดพระราชทาน ซึ่งภิกษุสงฆ์ที่รอบรู้พระปริยัติศาสนาเพื่อได้สั่งสอนชาวลังกาที่เลื่อมใส เป็นอายุ พระพุทธศาสนาสืบไปสืบกาลนานเทอญ...”

ข้อความในพระราชสาสน์ในพระเจ้าเกียรติศิริราชสิงหะแห่งกรุงลังกาถวายถึงสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวบรมโกศ

จากคำให้การชาวกรุงเก่า^๑

ประเด็นในบทความนี้คือการเสนอมุมมองประวัติศาสตร์สมัยอยุธยาในมิติที่กรุงศรีอยุธยา มีฐานะเป็นเมืองศาสนา นอกเหนือจากการที่มีนักวิชาการได้ศึกษาอยุธยาในฐานะที่เป็นอาณาจักร ของชาวยุโรป หรือมีฐานะเป็นเมืองหลวงหรือเมืองท่า โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อแสดงให้เห็น ว่ากรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองศาสนาที่ประกอบด้วยผู้คนที่มีศรัทธาต่าง ๆ เช่น พระพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาอิสลาม และคริสต์ศาสนา ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันทั้งใน บริเวณเกาะเมืองและนอกเกาะเมืองอยุธยา บุคคลเหล่านี้ได้ปฏิบัติศาสนกิจตามความเชื่อของตน ซึ่งมีผลให้กรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองแห่งศาสนาที่มีชื่อเสียงเมืองหนึ่งในยุคนั้น การมองกรุงศรีอยุธยา ในมิตินี้ ทำให้เห็นความสำคัญของอยุธยาในอีกมุมหนึ่งก็คือ การเป็นเมืองศาสนาของกรุงศรี อยุธยาได้เป็นมรดกตกทอดมาถึงสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ โรฒ

พ.ศ. ๒๔๗๕ ในระหว่างช่วงเวลาดังกล่าวศาสนาผีมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวไทยตั้งแต่เกิดจนกระทั่งสิ้นชีวิต ค่านิยมทางศาสนามีส่วนช่วยทำให้สังคมมีระเบียบและอยู่ร่วมกันด้วยความผาสุก

ความเป็นเมืองศาสนาของกรุงศรีอยุธยามีหลักฐานต่างๆ มากมาย แต่ในบทความนี้เสนอเฉพาะหลักฐานเรื่องพระอุบาลีมหาเถระและคณะสงฆ์สยามไปสืบทอดพระพุทธศาสนาที่ศรีลังกา โดยแบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น ๓ ตอน คือ ตอนแรก ประวัติศาสตร์นิพนธ์เรื่องคณะสงฆ์สยามไปสืบทอดพระพุทธศาสนาที่ศรีลังกา ตอนที่สอง กล่าวถึง เรื่องที่กษัตริย์แห่งศรีลังกาโปรดส่งราชทูตอัญเชิญพระราชสาสน์มาถวายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ตอนที่สาม กล่าวถึง สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงโปรดส่งพระสงฆ์สยามเดินทางไปสืบทอดพระพุทธศาสนาที่ศรีลังกา จากนั้นผู้เขียนจึงสรุปให้เห็นว่าศรีลังกายังคงรักษาความเป็นเมืองพระพุทธศาสนาไว้ได้ ในขณะที่เมืองหลวงของไทยคือกรุงเทพฯ ได้สูญเสียฐานะความเป็นเมืองศาสนาไปแล้ว

๑. ประวัติศาสตร์นิพนธ์การเรื่องสืบพระพุทธศาสนาที่ศรีลังกา

เรื่องราวเกี่ยวกับการสืบพระพุทธศาสนาที่ศรีลังกาเกิดขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พ.ศ. ๒๒๗๕ - ๒๓๐๑) การเดินทางของคณะราชทูตศรีลังกาและคณะสงฆ์สยามในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นเหตุการณ์สำคัญเหตุการณ์หนึ่งทั้งของสยามและศรีลังกา เนื่องจากการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองทำให้ศรีลังกาพ้นวิกฤตจากการที่ไม่มีพระสงฆ์สืบศาสนา ในขณะที่ชาวสยามได้มีโอกาสตอบแทนบุญคุณพระสงฆ์ชาวศรีลังกาที่ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ในดินแดนไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย คุณค่าของพระพุทธศาสนาจากลังกาในครั้งนั้น มีผลต่อการสร้างสรรค์ศิลปะและสถาปัตยกรรมไทย ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ

เหตุการณ์การเดินทางไปสืบศาสนาที่ศรีลังกาโดยพระสงฆ์ไทยนั้นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ อ้างถึงหนังสือต่างๆ เท่าที่ค้นพบอยู่ ๔ เรื่อง^๒ ดังนี้

๑. **หนังสือมหาวงศ์พงศาวดารลังกา** หนังสือที่เขียนเป็นภาษามคธผู้แต่งคนแรกคือ พระมหานาม พระมหาเถระชาวสิงหล (ศรีลังกา) ซึ่งแต่งระหว่าง พ.ศ. ๑๐๐๒ - ๑๐๒๐ ต่อมาพระเจ้าปรักรมพาทุมหาราช (พ.ศ. ๑๖๙๖ - ๑๗๒๙) โปรดให้แต่งเป็นตอนที่สอง สำหรับตอนที่สาม พระเจ้าเกียรติศิริราชสิงหะ (พ.ศ. ๒๒๙๐ - ๒๓๒๕) โปรดให้แต่งต่อมา สำหรับเรื่องพระสงฆ์สยามปรากฏอยู่ในตอนที่สาม

หนังสือมหาวงศ์พงศาวดารลังกานั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดให้แปลเป็นภาษาไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๙ แต่แปลเฉพาะตอนที่มหานามแต่ง ซึ่งต่อมาได้ตีพิมพ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑^๓ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพจึง

โปรดให้พระปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์) แปลเฉพาะตอนที่พระอุบาลีมหาเถระนำคณะสงฆ์ไปศรีลังกา

๒. หนังสือเรื่องเมืองลังกา ผู้แต่งคือเซอร์ เอมส์ เอเมอร์ซอน เทนเนนต์ แต่งเป็นภาษาอังกฤษ โดยนำเรื่องราวพงศาวดารลังกา จากหนังสือมหาวงศ์ หนังสือราชารัตนจาโร หนังสือราชวลีและเอกสารชาวตะวันตก ตั้งแต่โปรตุเกสเข้ามามีอำนาจในศรีลังกาจนกระทั่งศรีลังกตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ในที่สุด “เรื่องราวในหนังสือเล่มนี้จึงครอบคลุมเรื่องคณะสงฆ์สยามเดินทางไปศรีลังกา

๓. หนังสือระยะทางราชทูตลังกา เรื่องที่ราชทูตศรีลังกา ๒ คณะ เดินทางเข้ามายังกรุงศรีอยุธยาได้แต่งไว้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่าน่าจะเป็น ๒ ฉบับ ต่อมานายปิริส เนติบัณฑิตได้แปลเป็นภาษาอังกฤษแล้วนำตีพิมพ์ลงในหนังสือรอยัล เอเชียติค โซไซเอตี เมืองลังกา มีทั้งหมด ๘ เล่ม

๔. หนังสือระยะทาง บันทึกที่คณะราชทูตสยามชุดแรกเดินทางออกไปศรีลังกา พร้อมกับพระอุบาลีและคณะสงฆ์บันทึกไว้ โดยมีเนื้อหาตั้งแต่พระอุบาลีมหาเถระเดินทางออกจากกรุงศรีอยุธยาไปจนถึงกรุงศรีวิชัยบุรี ได้ตีพิมพ์ลงในหนังสือชริฎาณ

๕. หนังสือระยะทาง เป็นบันทึกที่คณะราชทูตสยามชุดที่สองที่เดินทางไปศรีลังกา พร้อมกับพระวิสุทธาจารย์มหาเถระและคณะสงฆ์ ได้บันทึกไว้ บันทึกต้นฉบับ อยู่ที่กรุงปารีสต่อมาโปรเฟสเซอร์ โลยู ซึ่งเคยเป็นกงสุลฝรั่งเศสที่กรุงเทพฯ ได้คัดสำเนาส่งมาให้ ปัจจุบันเก็บไว้ที่หอพระสมุดวชิรญาณ

๖. หนังสือศุภอักษร ศุภอักษรของอัครมหาเสนาบดีสยาม พ.ศ. ๒๒๙๙ มอบให้ราชทูตศรีลังกาเมื่อคราวที่เข้ามาส่งพระอริยมุนี (ซึ่งเดินทางไปศรีลังกาพร้อมกับคณะพระอุบาลี) เชิญไปมอบให้อัครมหาเสนาบดีกรุงลังกา หนังสือศุภอักษรฉบับนี้แต่งเป็นภาษามคธ ต่อมาได้ต้นฉบับกลับคืน เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศศรีลังกา

๗. หนังสือรัตนปาละ* พระภิกษุชาวศรีลังกา ได้บันทึกเรื่องราวตั้งแต่มูลเหตุที่ศรีลังกาเข้ามาขอพระสงฆ์สยามไปอุปสมบทชาวศรีลังกา โดยบันทึกเป็นภาษาสิงหล ต่อมานายปิริส เนติบัณฑิตได้แปลเป็นภาษาอังกฤษและตีพิมพ์ไว้ ในตอนต้นของหนังสือระยะทางราชทูตลังกา

๘. สยามุปสัมพัวัต แต่งโดยพระสิทธิสารถ พุทธรักขิต พระเถระชาวศรีลังกาผู้ซึ่งพำนักอยู่ที่วัดบุปผารามวิหาร ซึ่งเป็นวัดเดียวกับที่พระอุบาลีมหาเถระไปพำนัก พระสิทธิสารถได้แต่งหนังสือฉบับนี้เป็นภาษาสิงหล เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๘ มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับประวัติพระพุทธศาสนาที่เริ่มประดิษฐานที่ศรีลังกาจนกระทั่งเสื่อมลงจนต้องขอพระสงฆ์สยามวงศ์ไปอุปสมบทชาวลังกา ทำให้พระพุทธศาสนารุ่งเรืองในศรีลังกาอีกครั้งหนึ่ง

ข้อมูลจากหนังสือที่อ้างอิงไว้นี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงโปรดรวบรวมและเรียบเรียงเป็นหนังสือเรื่อง**ประดิษฐฐานพระสงฆ์สยามวงศ์ในลังกาทวีป** ซึ่งเป็นการเรียบเรียงจากเอกสารชั้นต้นและชั้นรอง ถือว่าเป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทยกับศรีลังกาที่ดีที่สุดในปัจจุบัน

นอกจากหนังสือดังกล่าว เรื่องราวการส่งพระสงฆ์สยามไปศรีลังกาในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศยังปรากฏอยู่ใน**พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพระราชหัตถเลขา**^๕ คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรมและคำให้การชาวกรุงเก่า นอกจากนี้ในสมัยปัจจุบันมีงานเขียนประวัติศาสตร์ที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในยุคนี้ เช่น งานเขียนของ ปิยนาด บุณนาค **ประวัติศาสตร์และอารยธรรมของศรีลังกาสสมัยโบราณถึงก่อนสมัยอาณานิคมและความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างศรีลังกากับไทย** งานเขียนของพระมหาสมเสียน แส่นขันติ **สยามวงศ์ในลังกา: ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาจากกรุงศรีอยุธยาสู่ลังกาทวีป** และฐาปกรณ์ พานิช **ไทย – ศรีลังกา กัลยาณมิตร : สัมพันธไมตรีแน่นแฟ้นทางพุทธศาสนา เป็นต้น**

๒. กษัตริย์แห่งศรีลังกาโปรดส่งราชทูตอัญเชิญพระราชสาสน์มาถวายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งอินเดียได้ทรงโปรดให้เผยแพร่พระพุทธศาสนาไปยังดินแดนศรีลังกา เมื่อประมาณ พ.ศ. ๘๓๑^๖ ทำให้พระพุทธศาสนาสืบต่อมาในดินแดนศรีลังกานับเวลาเกือบสองพันปี ในช่วงเวลาดังกล่าวการประดิษฐฐานพระพุทธศาสนา ในดินแดนแห่งนี้ไม่ได้ราบรื่นมาโดยตลอด แต่ในทางตรงกันข้ามได้มีเหตุการณ์ที่ทำให้พุทธสถานและพระสงฆ์ศรีลังกาถูกทำลายอันเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างผู้นำและพระสงฆ์กับพระสงฆ์ที่นับถือพระพุทธศาสนาต่างนิกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ นิกายเถรวาทและมหายาน นอกจากนี้ชาวศรีลังกาที่นับถือพระพุทธศาสนา ยังต้องเผชิญกับการโจมตีจากกองทัพพวกโจละซึ่งนับถือศาสนาฮินดู อีกทั้งกษัตริย์บางพระองค์เลื่อมใสในศาสนาอื่น ซึ่งมีผลให้ประชาชนหลบหนีไปอยู่ในแคว้นอื่น ชาวศรีลังกายังต้องเผชิญกับการสู้รบระหว่างกษัตริย์ในแคว้นต่างๆ อันเนื่องจากการที่กษัตริย์ต้องทำการรบพุ่งเพื่อป้องกันแคว้นของตนหรือขยายอำนาจไปยังดินแดนอื่น ทำให้กษัตริย์ไม่ได้เอาใจใส่ฟื้นฟูพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้พระสงฆ์กลุ่มหนึ่งย่อหย่อนในพระวินัยไม่ปฏิบัติตามพระธรรมในพระพุทธศาสนาซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์อสังฆิกจำนวนมาก^๗

ปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นสาเหตุ ทำให้พระพุทธศาสนาในศรีลังกาค่อยๆ เสื่อมลงอย่างไรก็ตามเวลาแห่งความยากลำบากได้เกิดขึ้นอย่างจริงจังอันเนื่องจากการขยายอำนาจของโปรตุเกสเข้ามาในศรีลังกาในพุทธศตวรรษที่ ๒๒ ด้วยกำลังทหารและอาวุธปืนไฟที่มีประสิทธิภาพ

พร้อมทั้งนโยบายการเผยแผ่คริสต์ศาสนา โปรตุเกสใช้วิธีการด้วยการให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ชาวศรีลังกาที่เปลี่ยนมานับถือคริสต์ศาสนาและให้ได้รับสิทธิพิเศษมากกว่าชาวพื้นเมืองที่นับถือศาสนาอื่น นอกจากนี้โปรตุเกสยังทำลายวัดที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเช่น พระพุทธรูป ห้องสมุดและวัดวาอารามต่างๆ วัดบางแห่งถูกเปลี่ยนไปเป็นโบสถ์คริสต์ศาสนาเพียงชั่วเวลาข้ามคืน ส่วนผู้ขัดขวางการเผยแผ่คริสต์ศาสนาได้ถูกลงโทษ ด้วยวิธีรุนแรง นอกจากนี้โปรตุเกสได้เข้ามาจัดการเรื่องการศึกษา ทำให้วัดซึ่งเป็นศูนย์กลางของการศึกษาถูกแทนที่โดยมิชชันนารีชาวโปรตุเกส นโยบายของโปรตุเกสทำให้มีพระสงฆ์จำต้องลาบวชไปเป็นชาวบ้านธรรมดาจำนวนมาก อีกทั้งพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้มรณภาพ เนื่องจากถูกโปรตุเกสปราบปราม^๖ และได้รับความอดอยากขาดแคลนอาหารอันเนื่องมาจากภัยสงคราม นอกจากนี้ผู้อยู่ในสมณเพศยังรับศิษย์ที่เป็นฆราวาสเข้าศึกษาพระพุทธศาสนาโดยไม่ได้ทำพิธีอุปสมบท^๗ เป็นต้น สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพุทธศตวรรษที่ ๒๒ จึงเปรียบเสมือนฉากสุดท้ายที่ทำให้พระสงฆ์ในศรีลังกาลึกลงลง ขณะเดียวกันก็เป็นการเปิดฉากความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับศรีลังกา ทำให้สยามผู้ซึ่งเป็นผู้รับพระพุทธศาสนาจากศรีลังกาโดยตลอดได้มีโอกาสตอบแทนศรีลังกา ดังเรื่องราวดังนี้

พระเจ้าศรีวิชัยราชสิงหะ (พ.ศ. ๒๒๘๒ - ๒๒๙๐) ทรงมีพระประสงค์ ที่จะฟื้นฟูพระพุทธศาสนาตามคำแนะนำของสามเณรชื่อสรณังการณ^๘ และเพื่อความนิยมในหมู่ประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนา แต่ศรีลังกาประสบความยากลำบากในการหาพระสงฆ์จากดินแดนอื่นมาสืบพระพุทธศาสนา ในที่สุดจึงทรงทราบจากพ่อค้าฮอลันดา^๙ ว่าสยามเป็นเมืองที่พระพุทธศาสนารุ่งเรือง พระองค์จึงโปรดส่งคณะราชทูตมาสืบสถานการณที่อยุธยา ด้วยการสนับสนุนจากฮอลันดาซึ่งเป็นศัตรูกับโปรตุเกสและมีนโยบายติดต่อกับศรีลังกาเฉพาะด้านการค้า ในครั้งนั้นแม้ว่าคณะราชทูตไม่มีโอกาสเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแต่ได้ทราบด้วยตนเองว่าพระสงฆ์ที่กรุงศรีอยุธยาเป็นผู้ทรงความรู้และมีคุณธรรมควรที่จะขอพระราชทานพระสงฆ์สยามไปอุปสมบทชาวศรีลังกา

ในขณะที่คณะราชทูตศรีลังกากำลังเตรียมการโดยพวกหนึ่งรออยู่ที่กรุงศรีอยุธยา อีกพวกหนึ่งกลับไปปัตตาเวีย (ปัจจุบันคือเมืองจาร์กาตา) เพื่ออัญเชิญพระราชสาสน์และนำเครื่องราชบรรณาการ ที่ฝากไว้กับบริษัท ฮอลันดา ที่เมืองปัตตาเวีย นำมาที่อยุธยา เนื่องจากคณะราชทูตจะเข้าเฝ้าได้ก็ต่อเมื่อมีพระราชสาสน์มาถวาย ในระหว่างที่คณะราชทูตศรีลังกาพำนักอยู่ที่ปัตตาเวียได้ทราบว่าพระเจ้าศรีวิชัยราชสิงหะสวรรคต คณะราชทูตศรีลังกาจึงเดินทางกลับไปกรุงศรีวิวัฒน์บุรีเพื่อทราบพระบรมราโชบายกษัตริย์พระองค์ใหม่ คือ พระเจ้าเกียรติศิริราชสิงหะ (พ.ศ. ๒๒๙๐ - ๒๓๒๕) พระองค์ทรงโปรดให้คณะราชทูตศรีลังกาอัญเชิญพระราชสาสน์และเครื่องราชบรรณาการมายังกรุงศรีอยุธยาเมื่อปลาย พ.ศ. ๒๒๙๓

การเดินทางของคณะทูตศรีลังกาเพื่อเข้าเฝ้าถวายพระราชสาสน์ได้รับการต้อนรับจากชาวสยามอย่างมีเกียรติยิ่ง แต่ในบทความนี้ ไม่กล่าวรายละเอียด เกี่ยวกับคณะราชทูตศรีลังกาชุดนี้^{๑๒} แต่จะกล่าวว่าผลจากการเข้าเฝ้าของคณะราชทูตศรีลังกาทำให้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ตัดสินพระทัยส่งคณะสงฆ์สยามไปสืบศาสนาที่ศรีลังกา เมื่อศึกษาจากเอกสารประวัติศาสตร์ไทย เช่น เอกสารคำให้การขุนหลวงหาวัดประตูทรงธรรม คำให้การขุนหลวงหาวัด และคำให้การชาวกรุงเก่า ได้ให้ข้อมูลสอดคล้องต้องกันว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ทรงโปรดให้ขุนนางชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้เลือกพระสงฆ์ที่จะเดินทางไปศรีลังกาในที่สุดจึงเลือกได้พระอุบาลี ซึ่งได้เป็นหัวหน้าคณะ นอกจากนี้ยังเลือกพระภิกษุรูปอื่นได้แก่ พระอริยมุนี และพระนามะ ซึ่งเป็นพระเถระที่มีชื่อเสียง และพระสงฆ์ประมาณ ๕๐ รูป การส่งคณะสงฆ์ไปศรีลังการั้งนี้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศได้พระราชทานพระไตรปิฎกที่ไม่มีในศรีลังกาพร้อมทั้งพระพุทธรูป ๑๐ องค์ ซึ่งในจำนวนนี้มีพระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทรและพระองค์ทรงแต่งตั้งคณะราชทูตเป็นผู้อัญเชิญพระราชสาสน์ไปถวายพระเจ้ากรุงลังกาพร้อมกันนำคณะสงฆ์สยามไปด้วย

๓. คณะสงฆ์สยามเดินทางไปศรีลังกา

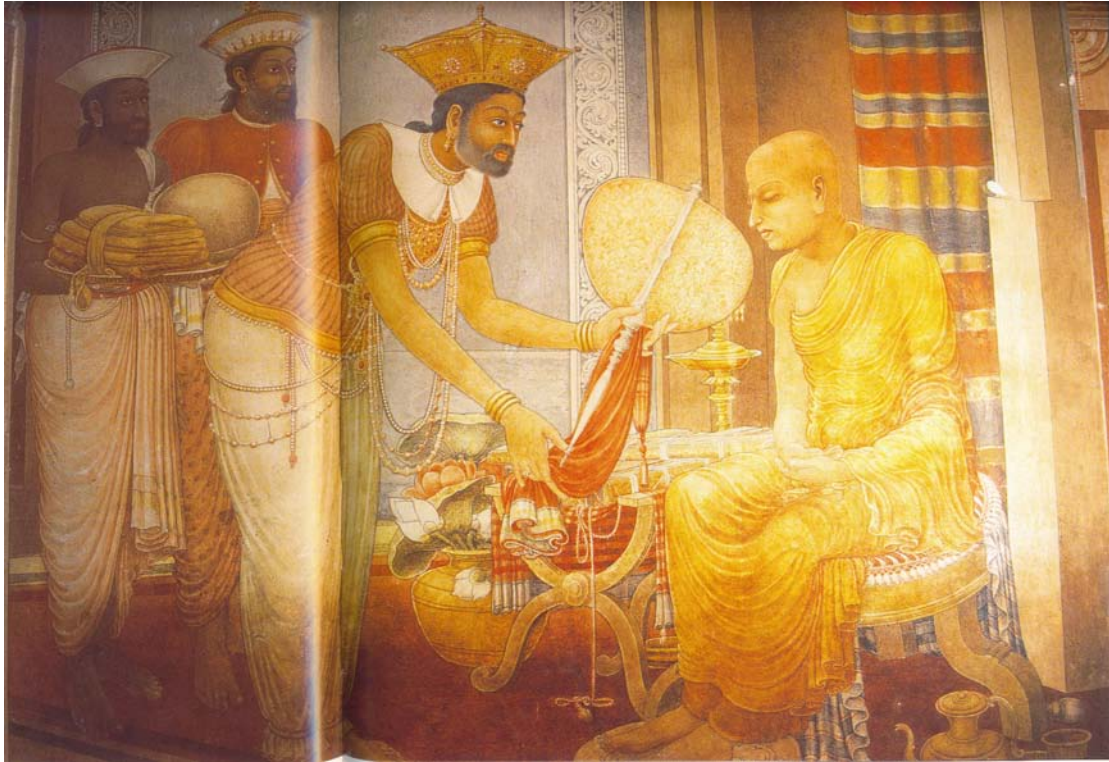
คณะสงฆ์สยามที่เดินทางไปศรีลังกาในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ มี ๒ คณะ ดังนี้

พระสงฆ์คณะแรก มีพระอุบาลีมหาเถระ เป็นหัวหน้าคณะ ออกเดินทางจากกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. ๒๒๙๕ โดยใช้เวลาประมาณ ๑ เดือน จึงมาถึงเมืองท่าตรินโคมาลี ทางฝั่งตะวันออกของศรีลังกา ขณะนั้นเป็นเมืองท่าของบริษัทฮอลันดา จากนั้นจึงเดินทางโดยทางบกมายังกรุงศรีวิชัยบุรี ซึ่งเป็นเมืองหลวงของแคว้น โดยได้รับการต้อนรับอย่างสมเกียรติ คณะสงฆ์สยามได้พักที่วัดบุปผาราม ใกล้กับพระราชวัง^{๑๓}

ผลงานของคณะสงฆ์สยาม เริ่มตั้งแต่การเดินทางจากท่าเรือตรินโคมาลี คือการร่วมสวดมนต์และสนทนาธรรมกับชาวบ้านที่ออกมาต้อนรับ แต่พิธีอุปสมบทได้ทำที่วัดบุปผารามโดยฝ่ายศรีลังกาจัดทำเป็นพิธีใหญ่ โดยพระเจ้ากรุงลังกาเสด็จมาประทับในพิธีด้วย พิธีการอุปสมบทครั้งนี้มีพระอุบาลีมหาเถระเป็นประธาน อุปสมบทสามเณรชาวลังกา ๖ รูป ในครั้งนี้สามเณรสรณังกรณซึ่งมีอายุประมาณ ๔๐ กว่าพรรษา ได้ขออุปสมบท (ต่อมาพระภิกษุรูปนี้มีตำแหน่งเป็นพระสังฆราชแห่งลังกา) พิธีอุปสมบทในครั้งนี้นับเป็นเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของศรีลังกา

คณะสงฆ์สยามได้ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่นพิธีอุปสมบท^{๑๔} การผูกพัทธสีมา การทำสังฆกรรม ตลอดจนแห่บูชาเนยวัตถุในพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังได้ให้

การศึกษาอบรมสั่งสอนพระสงฆ์ชาวศรีลังกาเกี่ยวกับพระไตรปิฎกและพระธรรมวินัย ผลงานของพระสงฆ์คณะแรกนับเป็นการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในศรีลังกาอีกครั้งหนึ่ง

รูปที่ 1 : รูปพระเจ้ากรุงลังกาถวายเครื่องอัฐบริขารแด่พระภิกษุ
ที่มา : หนังสือ The Great Revival. p. 71.

คณะสงฆ์คณะที่สอง มีพระวิสุทธาจารย์เป็นหัวหน้าคณะ ทำหน้าที่ผลัดเปลี่ยนพระสงฆ์คณะแรก โดยเดินทางออกจากกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. ๒๒๙๘ เมื่อคณะสงฆ์ชุดนี้เดินทางจากเมืองท่าตรินโคมาลี เพื่อมายังกรุงศรีวิชัยธนบุรี จึงทราบข่าวพระอูบาลีถึงแก่มรณภาพ คณะสงฆ์สยามพำนักอยู่ที่วัดบุปผารามและดำเนินกิจกรรมทางศาสนาต่อจากคณะสงฆ์สยามคณะแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิปัสสนาธุระและฎีกาเนื่องจากพระวิสุทธาจารย์มหาเถระ มีความเชี่ยวชาญในด้านนี้ คณะสงฆ์คณะที่สองพำนักอยู่ที่กรุงศรีวิชัยธนบุรีเป็นเวลาสี่ปี จึงเดินทางกลับกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. ๒๓๐๑^{๖๕} ซึ่งเป็นปีสุดท้ายในรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

รูปที่ 2 : รูปหล่อพระอุบาลีมหาเถระประดิษฐาน ณ วัดบุปผาราม
 ศิริวัฒนบุรี (แคนดี้) ประเทศศรีลังกา
ที่มา : หนังสือ สยามวงศ์ในลังกา. หน้า 139

การที่คณะสงฆ์สยาม เดินทางไปสืบศาสนาที่ศรีลังกา ทำให้พระพุทธศาสนาในศรีลังกาซึ่งเสื่อมลงได้ฟื้นฟูจนเป็นหลักให้กับสังคมศรีลังกาได้อีก ศรีลังกาจึงขนานนามพระสงฆ์ที่ได้รับการอุปสมบทจากพระอุบาลีว่าอุบาลีวงศ์หรือสยามวงศ์และได้เป็นหนึ่งในนิกายคณะสงฆ์ศรีลังกาคือสยามนิกายในเวลาต่อมา

รูปที่ 3 : รูปพระสงฆ์ศรีลังกากำลังจะทำพิธีอุปสมบท

ที่มา : หนังสือ The Great Revival. p. 64.

สรุป

ประวัติศาสตร์เรื่องพระอุบาลีมหาเถระไปสืบศาสนาที่ศรีลังกานั้น อาจถือได้ว่าเป็นเรื่องจิตวิญญาณแห่งยุค ทั้งนี้จะเห็นได้จาก ความพยายามของชาวศรีลังกา ที่จะสืบพระพุทธศาสนา โดยในครั้งแรกพระเจ้ากรุงลังกาได้ขอพระสงฆ์จากแคว้นยะไซ ซึ่งเป็นดินแดนที่อยู่ใกล้ศรีลังกามากที่สุด แต่อาจเนื่องจากพระสงฆ์ชาวยะไซแพ้อากาศที่ศรีลังกาหรือพระเจ้าแผ่นดินอาจนับถือศาสนาอื่น อีกทั้งบ้านเมืองไม่ปรกติสุข^{๖๖} ทำให้ยะไซไม่ส่งพระสงฆ์มาที่ศรีลังกา ต่อมาพระเจ้ากรุงลังกาได้โปรดส่งคณะราชทูตไปขอพระสงฆ์มอญจากเมืองหงสาวดี แต่เรือที่นำคณะราชทูตไปหงสาวดีล่มระหว่างทางมีผู้จมน้ำตายเป็นอันมาก^{๖๗} ทำให้การหาพระสงฆ์จากชาติเพื่อนบ้านมาอุปสมบทชาวศรีลังกา ไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้ต้องเดินทางมาขอพระสงฆ์จาก

สยาม อย่างไรก็ตามแม้ว่าศรีลังกาอยู่ในสถานการณ์ขาดแคลนพระสงฆ์ แต่ศรีลังกาก็ปรารถนาที่จะได้พระสงฆ์ที่มีความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาและมีคุณธรรมพระเจ้ากรุงลังกาจึงโปรดส่งคณะราชทูตมาสำรวจสภาพการณ์ทางศาสนา ก่อน เมื่อพบว่าสยามมีความรู้เรื่องทางด้านศาสนาอย่างแท้จริง จึงติดต่อขอเข้าเฝ้าเพื่อทูลขอคณะสงฆ์สยามไปศรีลังกา เหตุการณ์นี้เป็นเรื่องพิสดารที่ทำให้เห็นว่ากรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองศาสนาดังที่ผู้เขียนได้ตั้งเป็นประเด็นไว้

คณะราชทูตศรีลังกาและราชทูตสยาม คณะสงฆ์และชาวสยาม รวมทั้งชาวศรีลังกาที่เดินทางไปมาระหว่างสยามกับศรีลังกาในครั้งนี้ ล้วนแต่ต้องเผชิญกับความยากลำบาก เช่น ราชทูตศรีลังกาถึงแก่อนิจกรรมก่อนเดินทางออกจากสยาม และพระอุบาลีมหาเถระถึงแก่มรณภาพที่กรุงศรีวิชัยก่อนเดินทางกลับสยาม ทั้งนี้ไม่นับผู้เสียชีวิตทั้งผู้คน พระสงฆ์และสามเณร ที่จมน้ำสิ้นชีวิตระหว่างทาง รวมทั้งความยากลำบาก ในการเผชิญคลื่นลมระหว่างทาง ซึ่งมีอยู่ครั้งหนึ่งที่เรือกำปั่นซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศโปรดให้สร้างใหม่เพื่อนำคณะสงฆ์สยามไปศรีลังกาล่ม ทำให้พระองค์ทรงทอดอวยพระทัย แต่ฮอลันดาได้อาสาพาคณะสงฆ์สยามไปศรีลังกา แม้ว่าฮอลันดามุ่งหวังสิทธิพิเศษในด้านการค้าจากพระเจ้ากรุงลังกาและสยาม แต่อาจกล่าวได้ว่าฮอลันดาก็มีส่วนในการสนับสนุนจิตวิญญาณแห่งยุค ที่ทำให้พระพุทธศาสนากลับมาเจริญรุ่งเรืองในศรีลังกาได้อีก

ประสบการณ์ของชาวศรีลังกาในด้านความยากลำบากในการสืบสานพระพุทธศาสนา ทำให้ชาวศรีลังกาได้รู้ซึ่งถึงคุณค่าของพระพุทธศาสนาและได้นำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างสังคมให้มีความสุขสงบ ชาวศรีลังกาที่นับถือพระพุทธศาสนาจึงยึดมั่นในการประพฤติปฏิบัติในกรอบของศาสนา เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของสังคมชาวพุทธ จนอาจกล่าวได้ว่าชาวพุทธศรีลังกาผ่านการเรียนรู้พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งนั้น^{๑๔} พระสงฆ์ศรีลังกาส่วนใหญ่ไม่ว่าสังกัดนิกายใดเป็นพระที่น่านับถือ มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาและรักษาพระธรรมวินัยดี และอยู่อย่างสมถะ คือ ไม่ยึดติดวัตถุ ท่านเหล่านี้ยังคงรักษาความสันโดษ ไม่สะสมทรัพย์สมบัติทางโลก^{๑๕} ชาวพุทธศรีลังกาจึงปฏิบัติธรรมะควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ แต่เมื่อเหลียวมองในสังคมไทยที่ได้พัฒนาให้เป็นแบบทันสมัยจนสุดกู่ ที่ทำให้ผู้คนส่วนหนึ่งติดยึดกับวัตถุนิยมและละเลยเรื่องการปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา จึงทำให้กรุงเทพไม่สามารถรักษาฐานะความเป็นเมืองศาสนาไว้ได้ซึ่งต่างจากกรุงศรีอยุธยา แม้ว่าเราไม่อาจเรียกร้องให้กรุงเทพฯ กลับไปเป็นเมืองศาสนาได้เหมือนดังกรุงศรีอยุธยา แต่ถ้าต้องการให้กรุงเทพเป็นเมืองที่ดี เช่น มีอาชญากรรมลดลง การเรียกร้องให้กรุงเทพฯ เป็นเมืองที่มีผู้คนให้ความสนใจปฏิบัติธรรมะตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ นอกเหนือจากการเรียกร้องให้กรุงเทพฯ เป็นเมืองศูนย์กลางแฟชั่น สิ่งนี้อาจเป็นหนทางเลือกที่จะทำให้ชีวิตคนไทยมีความสุขสงบยิ่งขึ้น

บันทึกท้ายบท

คณะกรรมการสถาบันเอเชียแปซิฟิกศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้เดินทางไปประเทศศรีลังกา ระหว่างวันที่ ๕ - ๑๑ กันยายน ๒๕๔๖ โดยเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ ประเทศศรีลังกาจัดโปรแกรมการเดินทางไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ ทำให้คณะกรรมการฯ มีโอกาสได้สัมผัสการพระราชทูตเยี่ยมแก้วและโบราณสถานที่สำคัญมากมายข้าพเจ้าจึงขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถานทูตไทยเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

คณะกรรมการฯ ยังได้กราบเรียนเชิญ ฯพณฯ เฮวา เอส ปาลีฮัคคาระ (Hewa S. Palihakkara) เอกอัครราชทูตศรีลังกาประจำประเทศไทย บรรยายเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างศรีลังกากับสยามในสมัยอยุธยา ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ ที่ห้องประชุมเล็กมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กิจกรรมทั้งสองอย่างที่จัดขึ้น เพื่อร่วมฉลองเนื่องในโอกาสที่ พระพุทธศาสนานิกายสยามวงศ์ประดิษฐานในประเทศศรีลังกาครบ ๒๕๐ ปี บทความฉบับนี้ เขียนขึ้นโดยได้รับแรงบันดาลใจ จากการจัดกิจกรรมทั้งสองดังที่กล่าวมาแล้ว

เชิงอรรถ

^๑ คำให้การชาวกรุงเก่า. หน้า ๑๔๕.

^๒ ดำรงราชานุภาพ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. “คำนำฉบับพิมพ์ครั้งแรก” เรื่อง ประดิษฐานพระสงฆ์สยามวงศ์ในลังกาทวีป. หน้า ๔ - ๗.

^๓ ด. หน้า ๔ - ๕. คู่อธิบายคัมภีร์มหาวงศ์เพิ่มเติมใน สุภากร พานิช. ไทย - ศรีลังกากลยณมิตร : สัมพันธไมตรีแน่นแฟ้นทางพระพุทธศาสนา. หน้า ๔ - ๗.

^๔ ด. หน้า ๔

* ต้นฉบับเรียกว่า หนังสือพระลังการูป ๑

^๕ ดำรงราชานุภาพ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา. หน้า ๕๖๔.

^๖ พระเจ้าอโศกมหาราชโปรดส่งพระโอรสคือ พระมหินทราและเจ้าหญิงสังคมิตรา ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ดินแดนศรีลังกา ดูรายละเอียด ใน K.M. De Silva. A History of Sri Lanka. pp. 603 และ H.R. Perera. Buddhism In Sri Lanka, A Short History. pp. 9 - 18. และ Walpola Rahula. History of Buddhism in Ceylon. pp. 350 และ จำนง ทองประเสริฐ. พระพุทธศาสนาในศรีลังกา. หน้า ๔๑๓.

^๗ ปิยะนาถ บุญนาค. ลด. หน้า ๒๔๕.

^{๘๘} ด. หน้า ๒๕๕ (อ้างอิงจาก Urmila Phadnis, *Religion and Politics in Sri Lanka*. London : C Hurst. p. 43 – 44.) และดูเพิ่มเติม P.E.Pieris, *Ceylon and the Protuguese*. pp. 290. โปรตุเกสสามารถยึดเมืองท่าชายฝั่งทางด้านตะวันตกของศรีลังกาได้ในรัชกาลพระเจ้าเสนาวรัต (พ.ศ. ๒๑๔๗ – ๒๑๗๘).

^{๘๙} ด. หน้า ๒๕๖.

^{๙๐} ดูประวัติพระสังฆราชสรณังกรใน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. “ประวัติพระสังฆราชสรณังกร” **ประดิษฐานพระสงฆ์สยามวงศ์ในลังกาทวีป**. หน้า ๒๙๖ – ๒๙๙. และ พระมหาสมเสียน แสนชาติ. **สยามวงศ์ในลังกา : ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาจากกรุงศรีอยุธยาสู่ลังกาทวีป**. หน้า ๑๘ – ๒๘.

^{๙๑} ดูเรื่องฮอลันดาใน Donald Ferguson, *The Earlist Dutch Visits to Ceylon*. pp. 184. และใน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. **เรื่องประดิษฐานพระสงฆ์สยามวงศ์ในลังกาทวีป**. หน้า ๑๐๐. และ ปิยะนาถ บุนนาค. **ลต.** หน้า ๒๔๗ (อ้างอิงจาก K.W. Goonewardene, *Ayutthia in the Twilight Years and its Triangular Relations with the V.O.C. and Sri Lanka*. Presented at the International Conference of the Thai Studies, India, 1980. p. 23.

^{๙๒} ดูใน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. “จดหมายเหตุระยะทางราชทูตลังกาเข้ามาขอพระสงฆ์สยาม.” **เรื่องประดิษฐานพระสงฆ์สยามวงศ์ในลังกาทวีป**. หน้า ๑๐๔ – ๑๕๐. และอ่านเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เรื่อง กรุงศรีวิชัยนบุรี ใน Anuradha Seneviratna. *Kandy*. p. ๑๙๙.

^{๙๓} ดูใน ด. “จดหมายเหตุระยะทางพระอุบาลีไปลังกาทวีป” หน้า ๑๕๑ – ๑๘๗.

^{๙๔} ด. หน้า ๑๘๗. พระสงฆ์สยามซึ่งไปกับพระอุบาลีในระยะเวลา ๓ ปีได้ให้บรรพชาอุปสมบทแก่ชาวลังกาเป็นพระภิกษุสงฆ์ ๗๐๐ รูป เป็นสามเณร ๓,๐๐๐ รูป.

^{๙๕} ดูใน “เรื่อง คณะสงฆ์สยามออกไปครั้งพระวิสุทธาจารย์” ด. หน้า ๒๑๑.

^{๙๖} ด. หน้า ๑๐๐. (ดูใน เรื่อง ขอสงฆ์เมืองยะไข่ไปให้อุปสมบทตั้งสมณวงศ์)

^{๙๗} ด. หน้า ๑๐๑. (ดูใน เรื่อง เจ้าพระมอญแนะนำให้ขอคณะสงฆ์เมืองหงสาวดีไม่สำเร็จ)

^{๙๘} สุภากร พานิช. “ประสบการณ์ประทับใจในศรีลังกา.” **ลต.** หน้า ๖๔.

^{๙๙} ด. หน้า ๖๕.

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (๒๕๓๔). **วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๑**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม: เอกสารจากหอหลวง**. (๒๕๓๔). กรุงเทพฯ :
คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์และจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- คำให้การชาวกรุงเก่า**. (๒๕๐๗). กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (๒๕๐๓). **เรื่องประดิษฐานพระสงฆ์
สยามวงศ์ในลังกาทวีป**. คณะสงฆ์พิมพ์เป็นอนุสรณ์ ในงานพระเมรุพระศพสมเด็จพระ
พระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ณ พระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส.
_____ . (๒๕๑๑). **พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา**. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงาน
บรรจศพ คุณพ่อไต้ลั้ง พรประภา ณ สุสานศรีราชา ชลบุรี วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๑๑.
กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- จำนง ทองประเสริฐ. (๒๕๑๒). **พระพุทธศาสนาในลังกา**. ทำการจัดพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ
ในงานฌาปนกิจศพ นางเอื้อ ภาคบงกช ณ เมรุ วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ ๒๙
พฤศจิกายน ๒๕๑๒.
- ฐาณู พานิช. (๒๕๔๔). **ไทย-ศรีลังกา กัลยาณมิตร: สัมพันธไมตรีแน่นแฟ้นทางพุทธ
ศาสนา**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ปิยนาค (นิโครธา) บุณนาค. (๒๕๓๔). **ประวัติศาสตร์และอารยธรรมของศรีลังกา: สมัย
โบราณถึงก่อนสมัยอาณานิคมและความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างศรีลังกา
กับไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาเรีย ดา กงไซเซา ฟลอริช. (๒๕๔๗). **ชาวโปรตุเกสและสยาม สมัยคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ =
OS PORTUGUESES E O SIAO NO SECULO XVI**. แปลโดย มธุรส ศุภผล.
กรุงเทพฯ : ออร์คิด.
- สมเกียรติ โล่ห์เพชรรัตน์. (๒๕๔๐). **พระพุทธรูปลังกา**. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระ
จอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สมเสียม แสนขัติ, พระมหา. (๒๕๓๕). **สยามวงศ์ในลังกา: ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาจา
กรุงศรีอยุธยาสู่ลังกาทวีป**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- Desilva K.M. (1981). *A History of Sri Lanka*. Los Angeles: University of California.
- Dhammacitto Prayoon. (2003). *250th Anniversary of Syamvamsa in Sri Lanka*. Bangkok:
21 Century.

Fergyoson Donald. (1988). **The Earliest Dutch Visits to CEYLON**. New Delhi: Asian Educational Services.

Pleris. E. (1999). **Ceylon and The Portuguese 1505 – 1658**. New Delhi: Asian Educational Services

Perera H.R. (1988). **Buddhism in Sri Lanka**. Kandy: Buddhist Publication Society.

Rahula Walpola. (1956). **History of Buddhism in Ceylon**. Dehiwala: The Buddhist Cultural Centre.

Seneriratna, Anuradha. (1983). **Kandy**. Colombo: The Central Cultural Fund.